

Revolūcija vai evolūcija finanšu tirgus regulējumā: Regulas Nr. 596/2014 par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu piemērošana

2016. gada vasarā Eiropas Savienības finanšu tirgu regulējošie normatīvie akti piedzīvoja būtiskas izmaiņas, tirgus dalībniekiem paredzot īpaši stingras prasības attiecībā uz iekšējās informācijas izmantošanu tirdzniecībā, iekšējās informācijas nelikumīgu izpaušanu un ļaunprātīgām tirgus manipulācijām. Lai novērstu iespējamus tirgus ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpumus, zvērinātu advokātu birojs COBALT ir sagatavojis visaptverošu pārskatu par jauno tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regulējumu.

Pārskata mērķis ir sniegt informāciju par Regulas Nr. 596/2014 par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu¹ ("Regula") piemērošanas jomu, īpaši analizējot: (1) līdzšinējā Eiropas Savienības ("ES") tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regulējuma pārskatīšanas mērķus, (2) Regulas ietekmi uz finanšu tirgus dalībniekiem un (3) Regulas piemērošanu Latvijā.

I. LĪDZŠINĒJĀ ES TIRGUS ĻAUNPRĀTĪGAS IZMANTOŠANAS REGULĒJUMA PĀRSKATĪŠANAS MĒRĶI

Regulas mērķis ir radīt tādu tiesību tvērumu finanšu instrumentu tirdzniecībai kapitāla tirgos, kas atbilst tirgus un tehnoloģiju attīstībai.² Regula tika izstrādāta, jo kapitāla tirgus un tehnoloģiju attīstības tendences ir būtiski mainījušās kopš Direktīvas par iekšējās informācijas ļaunprātīgu

izmantošanu un tirgus manipulācijām³ ("Direktīva") stāšanās spēkā 2003. gadā. Proti, Direktīvas darbības jomā galvenā uzmanība tika pievērsta finanšu instrumentiem, kurus tirgo regulētā tirgū, taču pēdējos gados finanšu instrumentus aizvien vairāk tirgo daudzpusējās tirdzniecības sistēmās ("DTS"), citās organizētās tirdzniecības sistēmās ("OTS") vai tikai ārpusbiržas tirgos.

Ievērojot minēto, ir iespējams identificēt trīs galvenos Regulas uzdevumus:

1. **Veicināt normatīvā regulējuma atbilstību tirgus attīstībai:** salīdzinot ar Direktīvu, Regulas piemērošanas joma ir plašāka un ietver ne tikai regulētajā tirgū tirgojamus finanšu instrumentus, bet arī tādu finanšu instrumentus, kurus tirgo DTS, OTS vai ārpus biržas tirgos.⁴ Tādējādi Regula ir attiecināma uz finanšu instrumentu tirdzniecību visās tirdzniecības platformās.

2. **Stiprināt ES dalībvalstu kompetento iestāžu pilnvaras veikt izmeklēšanu un piemērot sankcijas:** regulatoriem, cita starpā, ir pilnvaras piekļūt jebkādiem dokumentiem, pieprasīt informāciju, iekļūt fizisko un juridisko personu telpās, ja ir pamatotas aizdomas par iekšējās informācijas izmantošanu tirdzniecībā vai tirgus manipulācijās, pieprasīt ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām vai kredītiestādēm to rīcībā esošo telefona sarunu ierakstus vai e-pastu saraksti, pieprasīt telekomunikāciju operatora rīcībā esošos datu plūsmas ierakstus; kā arī uz laiku apturēt finanšu instrumentu tirdzniecību.⁵

¹ 2014. gada 16. aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 596/2014 par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/6/EK un Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK. OV, 12.06.2014, L 173/1.

² European Parliament's endorsement on the political agreement on Market Abuse Regulation. European Commission. Pieejams: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-774_en.htm [skatīts 05.12.2016].

³ 2003. gada 28. janvāra Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/6/EK par iekšējās informācijas izmantošanu un tirgus manipulācijām (tirgus ļaunprātīgu izmantošanu). OV, 12.04.2003, L 96/16.

⁴ *Supra* 1, 2. pants.

⁵ Turpat, 23. panta 2. punkts.

3. **Samazināt administratīvo slogu tiem emitentiem, kuri veic darbību tirgos, kas paredzēti maziem un vidējiem uzņēmumiem ("MVU"):** Regulas 56. apsvērumā norādīts, ka: "[p]rasība uzturēt un pastāvīgi atjaunināt iekšējās informācijas turētāju sarakstus rada administratīvo slogu, sevišķi emitentiem MVU izaugsmes tirgos. Tā kā kompetentās iestādes var efektīvi uzraudzīt tirgus ļaunprātīgu izmantošanu bez pastāvīgas piekļuves šādiem sarakstiem par minētajiem emitentiem, tie būtu jāatbrīvo no šā pienākuma, lai samazinātu regulas radītās administratīvās izmaksas. Tomēr šādiem emitentiem pēc pieprasījuma būtu jāsniedz kompetentajām iestādēm iekšējās informācijas turētāju saraksts."⁶ Tas nozīmē, ka dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jāpielāgo Regulas prasības tiem emitentiem, kuri darbojas MVU tirgos. Šādiem emitentiem nevajadzētu uzlikt vispārīgu pienākumu sagatavot to personu sarakstus, kam ir pieejama iekšējā informācija – šādu pienākumu var uzlikt tikai izņēmuma gadījumā un pēc attiecīga kompetentās iestādes pieprasījuma. Tāpat emitentiem nevajadzētu uzlikt pienākumu ievietot iekšējo informāciju emitenta tīmekļa vietnē (vai plašākā izpratnē – izveidot un uzturēt tīmekļa vietni), bet tiem ir jāatļauj šo informāciju ievietot attiecīgās tirdzniecības vietas (Latvijā – *Nasdaq Riga*) tīmekļa vietnē.⁷

Lai pilnveidotu ES pastāvošo tirgus ļaunprātīgas izmantošanas novēršanas politiku, Regulas tvērums ir vērsts uz finanšu instrumentu tirdzniecību gan regulētā, gan neregulētā tirgū, kā arī tas paredz īpašus pasākumus attiecībā uz tirgus manipulācijām, kurus var pielāgot jauniem tirdzniecības veidiem vai jaunām ļaunprātīgām stratēģijām. EK ieskatā "jaunā sistēma ļaus panākt regulējuma atbilstību tirgus attīstībai, sekmēs cīņu pret tirgus ļaunprātīgu izmantošanu preču tirgū un saistītajā atvasināto instrumentu tirgū, stiprinās regulatoru pilnvaras veikt izmeklēšanu un piemērot sankcijas, kā arī samazinās administratīvo slogu maziem un vidējiem emitentiem."⁸

Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas režīmu veido ne tikai Regula, bet arī Eiropas Komisijas ("EK") izdotie deleģētie akti, regulatīvie standarti un īstenošanas tehniskie standarti, kā arī 2014. gada 16. aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/57/ES par kriminālsodiem par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas

izmantošanas direktīva) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/ES un Direktīvu 2011/61/ES, kuru ieviešanas termiņš dalībvalstīs tika noteikts vienlaikus ar Regulas spēkā stāšanos, proti, 2016. gada 3. jūlijā, un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes⁹ ("EVTI") pamatnostādnes.

Nemot vērā, ka Regula paredz tikai paziņošanas pienākumu par pārvaldītāju darījumiem¹⁰ un iekšējās informācijas atklāšanu, taču nenosaka formu, kādā paziņojumi ir jāveic, praksē īpaši noderīga ir 2016. gada 10. marta EK Īstenošanas Regula Nr. 2016/523, ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus attiecībā uz formātu un veidni ziņošanai par pārvaldītāju darījumiem un to atklāšanai sabiedrībai, kā arī 2016. gada 29. jūnija EK Īstenošanas Regula 2016/1055, ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus attiecībā uz tehniskajiem līdzekļiem iekšējās informācijas pienācīgai atklāšanai sabiedrībai un iekšējās informācijas atklāšanas atlikšanai ("**Īstenošanas Regula 2016/1055**"). Tāpat nozīmīgas ir EVTI vadlīnijas, kas aptver plašu ar Regulas piemērošanu saistītu jautājumu loku un, cita starpā, ietver jautājumus un atbildes par Regulas piemērošanu,¹¹ izvērstu galīgo ziņojumu par pamatnostādnēm Regulas piemērošanā saistībā ar tirgus izziņošanu un iekšējās informācijas atklāšanas atlikšanu,¹² kā arī 2016. gada 20. oktobra EVTI pamatnostādnes par personām, kuras saņem tirgus izziņošanas informāciju,¹³ un iekšējās informācijas atklāšanas atlikšanu.¹⁴

II. REGULAS IETEKME UZ FINANŠU TIRGUS DALĪBNIEKIEM

Regula definē tirgus ļaunprātīgu izmantošanu kā jēdzienu, kas: "ietver nelikumīgu rīcību finanšu tirgos, un [...] jāsaprot kā iekšējās informācijas

⁹ European Securities and Markets Authority. Pieejams: <https://www.esma.europa.eu> [skatīts 05.12.2016].

¹⁰ Plaša tvērums darījumi ar finanšu instrumentiem, kas, cita starpā, ietver arī emitenta finanšu instrumentu iekļāšanu un aizdošanu, jo akciju iekļāšana var nozīmīgi un potenciāli destabilizējoši ietekmēt uzņēmumu pēkšņas un neparedzētas atsavināšanas gadījumā. Skat.: *supra* 1, 58. apsvēruma.

¹¹ Questions and Answers On the Market Abuse Regulation. European Securities and Markets Authority. Pieejams at: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2016-1520_mar_qa.pdf [skatīts 05.12.2016].

¹² Final Report: Guidelines on the Market Abuse Regulation – market soundings and delay of disclosure of inside information. European Securities and Markets Authority. Pieejams: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2016-1130_final_report_on_mar_guidelines.pdf [skatīts 05.12.2016].

¹³ MĀR pamatnostādnes: Personām, kuras saņem tirgus izziņošanas informāciju. Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde. Pieejams: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma-2016-1477_lv.pdf [skatīts 05.12.2016].

¹⁴ MĀR pamatnostādnes: Iekšējās informācijas atlikšana. Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde. Pieejams: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma-2016-1478_lv.pdf [skatīts 05.12.2016].

⁶ Turpat, 56. apsvēruma.

⁷ Turpat, 17. panta 9. punkts.

⁸ Getting tough on insider dealing and market manipulation. European Commission. Pieejams: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1217_en.htm [skatīts 05.12.2016].

izmantošana tirdzniecībā, šādas informācijas nelikumīga izpaušana un tirgus manipulācija. Šāda rīcība kavē pilnīgu un atbilstīgu tirgus pārredzamību, kas ir visu integrēto finanšu tirgu dalībnieku veikto tirdzniecības darījumu priekšnoteikums.”¹⁵

¹⁵ Turpat, 7. apsvērums.

Ar Regulas spēkā stāšanos ieviestās izmaiņas tirgus ļaunprātīgas izmantošanas novēršanas shematiski var attēlot šādi:¹⁶

SĀKOT NO 03.07.2016, REGULA AIZSTĀJ DIREKTĪVU UN IR TIEŠI PIEMĒROJAMA VISĀS ES DALĪBVALSTĪS

<p>Regula paplašina to finanšu instrumentu loku, kas ir pakļauti tirgus ļaunprātīgas izmantošanas novēršanas režīmam, piemēram, DTS tirgotos parāda vērtspapīrus.¹⁷</p>	<p>Regula paredz atbildību par pārkāpumiem, kas saistīti ar iekšējās informācijas izmantošanu tirdzniecībā, iekšējās informācijas nelikumīgu izpaušanu un tirgus manipulācijām.¹⁸</p>	<p>Regulā paredzētie aizliegumi neattiecas uz tirdzniecību ar pašu akcijām atpiršanas programmās (<i>buy-back programmes</i>) un vērtspapīru vai ar tiem saistītu instrumentu tirdzniecību vērtspapīru stabilizācijas nolūkā.¹⁹</p>	<p>Regula paredz pienākumu emitentiem atklāt iekšējo informāciju sabiedrībai,²⁰ sagatavot un pēc pieprasījuma iesniegt iekšējās informācijas turētāju sarakstu kompetentajai iestādei,²¹ bet pārvaldītājiem – pienākumu ziņot emitentam, emisijas kvotu tirgus dalībniekam vai kompetentajai iestādei par pārvaldītāju darījumiem.²²</p>
---	---	--	--

¹⁶ Witty S. The New EU Market Abuse Regulation. Pieejams: <https://corpgov.law.harvard.edu/2016/06/17/the-new-eu-market-abuse-regulation/> [skatīts 05.12.2016].

¹⁷ *Supra* 1, 2. pants.

¹⁸ Turpat, 30. pants.

¹⁹ Turpat, 5. pants.

²⁰ Turpat, 17. pants.

²¹ Turpat, 18. pants.

²² Turpat, 19. pants.

Regula attiecas gan uz emitentiem, kuru emitētie finanšu instrumenti ir atļauti tirdzniecībai ES regulētā tirgū (vai par kuriem ir iesniegts pieteikums tirdzniecībai regulētā tirgū), gan arī uz emitentiem, kuri finanšu instrumentus tirgo DTS, OTS vai ārpus biržas tirgos. Salīdzinot ar Direktīvu, Regula finanšu tirgus dalībniekiem izvirza vairākas jaunas prasības saistībā ar: (a) iekšējās informācijas atklāšanu sabiedrībai, (b) tirgus izziņāšanu (*market soundings*), (c) iekšējās informācijas turētāju saraksta sagatavošanu, kā arī (d) ziņošanas pienākumu par pārvaldītāju darījumiem.

(a) Iekšējās informācijas atklāšana sabiedrībai

Iekšējās informācijas atklāšanas prasības ir noteiktas Regulas 7. un 17. pantā. **Emitentam ir pienākums iespējami drīz informēt sabiedrību par iekšējo informāciju, kas tieši attiecas uz emitentu.** Definējot iekšējo informāciju, var izmantot t.s. "saprātīga ieguldītāja" testu. Proti, "iekšējā informācija" ir informācija, kuru saprātīgs ieguldītājs izmantotu, lai pieņemtu lēmumu par ieguldījumu veikšanu vērtspapīros. Saskaņā ar Regulas 7. pantu "iekšējai informācijai" ir sekojošas pazīmes:

- precīza rakstura informācija;
- nav nodota atklātībai;
- tieši vai netieši attiecas uz emitentu vai tā emitētajiem finanšu instrumentiem;
- ja konkrēto informāciju nodotu atklātībai, tā varētu ievērojami ietekmēt attiecīgo finanšu instrumentu cenas vai saistīto atvasināto finanšu instrumentu cenas.

Regulas 17. panta 1. punkts nosaka, ka emitentam ir jānodrošina iekšējās informācijas atklāšana tādā veidā, kas sabiedrībai nodrošina ātru piekļuvi informācijai. Regula emitentam uzliek pienākumu ievietot un vismaz piecus gadus uzturēt savā tīmekļa vietnē visu iekšējo informāciju, kura tam ir jāatklāj sabiedrībai. Tādējādi papildus paziņojuma par iekšējās informācijas atklāšanu nosūtīšanai un publicēšanai *Nasdaq Riga* tīmekļa vietnē²³ un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas ("FKTK") oficiālajā obligātās informācijas centralizētajā glabāšanas sistēmā²⁴ emitentiem ir jāpublisko iekšējā informācija arī savā interneta mājas lapā. Ja emitentam nav interneta mājas lapas, tā ir jāizveido iespējami drīz, lai iekšējās informācijas atklāšana atbilstu Regulas nosacījumiem. Saskaņā ar Īstenošanas Regulas 2016/1055 3. pantu

emitenta tīmekļa vietne atbilst Regulas prasībām, ja:

- tā ļauj lietotājiem nediskriminējošā veidā un bez maksas piekļūt iekšējai informācijai, kas ievietota tīmekļa vietnē;
- tā ļauj lietotājiem viegli identificējamā sadaļā atrast iekšējo informāciju tīmekļa vietnē;
- tā nodrošina, ka atklātajā iekšējā informācijā ir skaidri norādīts atklāšanas datums un laiks un ka informācija tiek organizēta hronoloģiskā secībā.

Regula paredz iekšējās informācijas atklāšanas pienākumu, taču, neskaitot salīdzinoši skaidro pienākumu iekšējo informāciju ievietot emitenta tīmekļa vietnē, nenosaka ne formu, nedz arī kārtību, kādā emitentiem ir jāveic iekšējās informācijas atklāšanas paziņojumi. Regulas 17. panta 1. punktā noteikto pienākumu ar saturu piepilda Īstenošanas Regulas 2016/1055 2. panta 1. punkta b) apakšpunkts, kas nosaka, ka, atklājot iekšējo informāciju, paziņojumā skaidri jānorāda šādi aspekti:

- tas, ka paziņotā informācija ir iekšēja informācija;
- emitenta vai emisijas kvotu tirgus dalībnieka identitāte: pilns juridiskais nosaukums;
- tās personas identitāte, kura sniedz paziņojumu: vārds, uzvārds, amats pie emitenta vai emisijas kvotu tirgus dalībnieka;
- iekšējās informācijas priekšmets;
- paziņošanas datums un laiks plašsaziņas līdzekļiem.

Būtiski, ka praksē ar iekšējās informācijas atklāšanas paziņošanu plašsaziņas līdzekļiem saprot arī šāda paziņojuma nosūtīšanu *Nasdaq Riga*.

Saskaņā ar Regulas 17. panta 4. punkta nosacījumiem emitents vai emisijas kvotu tirgus dalībnieks var uz savu atbildību atlikt iekšējās informācijas atklāšanu sabiedrībai, ar noteikumu, ka ir ievēroti visi šādi nosacījumi:

- tūlītēja atklāšana varētu apdraudēt emitenta vai emisijas kvotu tirgus dalībnieka leģitīmās intereses;
- informācijas atklāšanas atlikšana nevarētu maldināt sabiedrību;
- emitents vai emisijas kvotu tirgus dalībnieks var nodrošināt minētās informācijas konfidencialitāti.

²³ Pieejams: <http://www.nasdaqbaltic.com/market/?pg=news&lang=lv> [skatīts 05.12.2016].

²⁴ Pieejams: <https://csri.investinfo.lv/> [skatīts 05.12.2016].

2016. gada 20. oktobra pamatnostādņēs²⁵ EVTI sniedza piemērus par gadījumiem, kas varētu būt saistīti ar emitenta leģitīmo interešu apdraudējumu. Proti, emitentam ir leģitīma interese atlikt iekšējās informācijas atklāšanu, ja:

- emitents ved sarunas, kuru iznākumu var apdraudēt tūlītēja publiska informācijas atklāšana (piemēram, saistībā ar uzņēmumu apvienošanu, iegūšanu, sadalīšanu un jaunu uzņēmumu nodalīšanas gadījumiem, ievērojamu aktīvu iegādi vai pārdošanu vai uzņēmējdarbības nozares maiņu, restrukturizāciju un reorganizāciju);
- emitenta finansiālais stāvoklis ir būtiski un nenovēršami apdraudēts, izņemot maksātnespēju, un tūlītēja iekšējās informācijas publiska atklāšana nopietni apdraudētu pašreizējo un potenciālo akcionāru intereses, kaitējot tādu sarunu noslēgšanai, kuru mērķis ir nodrošināt emitenta finansiālu atgūšanos;
- iekšējā informācija attiecas uz emitenta pārvaldes struktūras pieņemtiem lēmumiem vai noslēgtiem līgumiem, kuriem, lai tie stātos spēkā saskaņā ar valsts tiesību aktiem vai emitenta statūtiem ir nepieciešams citas emitenta struktūras, izņemot akcionāru vai dalībnieku sapulci, apstiprinājums, ja: (i) tūlītēja attiecīgās informācijas publiska atklāšana pirms iepriekš minētā apstiprinājuma saņemšanas radītu draudus, ka sabiedrība var nepareizi novērtēt šo informāciju, un (ii) emitents ir veicis pasākumus, lai apstiprinājums tiktu saņemts pēc iespējas ātrāk;
- emitents ir izstrādājis produktu vai izgudrojumu, un tūlītēja attiecīgās informācijas publiska atklāšana varētu apdraudēt emitenta tiesības uz intelektuālo īpašumu;
- emitents plāno iegādāties vai pārdot nozīmīgu ieguldījumu citā uzņēmumā, un šās informācijas atklāšana varētu apdraudēt šī plāna īstenošanu;
- iepriekš paziņotam darījumam ir nepieciešams valsts iestādes apstiprinājums, un šāds apstiprinājums ir atkarīgs no papildu prasībām, un tūlītēja informācijas atklāšana par minētajām prasībām var ietekmēt emitenta spēju tās izpildīt un tādējādi aizkavēt vienošanās vai darījuma sekmīgu iznākumu.

Augstāk minētajās pamatnostādņēs EVTI papildus sniedza informāciju par gadījumiem, kad informācijas atklāšana var maldināt sabiedrību:

- iekšējā informācija, kuras atklāšanu emitents ir paredzējis atlikt, būtiski atšķiras no emitenta iepriekš publiski sniegtā paziņojuma tajā jautājumā, par kuru ir šī iekšējā informācija; vai
- iekšējā informācija, kuras atklāšanu emitents ir paredzējis atlikt, ietver faktu, ka emitenta finanšu mērķi, par kuriem informācija bija iepriekš publiski paziņota, iespējams, netiks sasniegti; vai
- iekšējā informācija, kuras atklāšanu emitents ir paredzējis atlikt, atšķiras no tām tirgus prognozēm, kad šās prognozes balstās uz tādu informāciju, kuru emitents tirgum ir sniedzis iepriekš, piemēram, intervijās, konferencēs vai citos saziņas veidos, kurus rīkojis pats emitents, vai kuri sniegti ar tā atļauju.

Vienlaikus emitentiem, kas ir kredītiestādes vai finanšu institūcijas, uzņemoties par to atbildību, ir tiesības atlikt iekšējās informācijas atklāšanu sabiedrībai, ja atklāšana var apdraudēt emitenta un finanšu sistēmas finansiālo stabilitāti, šāda rīcība nemaldinās sabiedrību un emitents var nodrošināt neatklātās informācijas konfidencialitāti. Šajā gadījumā emitentam ir pienākums iesniegt paskaidrojumus kompetentajai iestādei un saņemt piekrišanu nodomam atlikt iekšējās informācijas atklāšanu.²⁶ Regula noteic, ka, tiklīdz informācija ir atklāta, tai ir jābūt pieejamai emitenta tīmekļa vietnē vismaz piecus gadus.²⁷

(b) Tirgus izziņāšana (*market soundings*)

Ar Regulas 11. pantu ir ieviests **jauns “drošības zonas” režīms leģitīmai iekšējās informācijas atklāšanai ieguldītājiem**. Saskaņā ar Regulu tirgus izziņāšana ir informācijas sniegšana vienam vai vairākiem potenciālajiem ieguldītājiem pirms paziņojuma par darījumu, lai konstatētu ieguldītāju interesi par iespējamu darījumu un nosacījumiem saistībā ar to, piemēram, tā iespējamo apjomu vai cenu.

Tirgus izziņāšana var iekļaut iekšējās informācijas atklāšanu, tādēļ, **lai izmantotu šo “drošības zonu”, emitentam ir jāievēro īpaši noteikumi saistībā ar tirgus izziņāšanu:**

- rakstveidā jādokumentē, vai tirgus izziņāšana ietvers iekšējās informācijas izpaušanu, kā arī ir jāglabā visa dokumentācija par šādiem apsvērumiem vismaz piecus gadus;
- jāinformē persona, kura saņem tirgus izziņāšanas informāciju, tiklīdz šī informācija vairs nav iekšējā informācija;

²⁵ Supra 14.

²⁶ Turpat, 17. panta 5.–6. punkts.

²⁷ Turpat, 17. panta 1. punkts.

- jāinformē persona, kura saņem tirgus izziņāšanas informāciju, ka tai jāievēro informācijas konfidencialitāte.

Saskaņā ar Regulas 11. panta 9. punktu EVTI ir izstrādājusi pamatnostādnes, kurās nosaka atbilstošu kārtību, procedūras un dokumentēšanas prasības personām, kuras saņem tirgus izziņāšanas informāciju.²⁸

(c) Iekšējās informācijas turētāju saraksti

Tāpat kā saskaņā ar Direktīvu, tā arī saskaņā ar Regulas 18. pantu **emitentiem ir pienākums sagatavot visu personu sarakstu, kurām ir piekļuve iekšējai informācijai** un kas pie viņiem strādā saskaņā ar darba līgumu vai citiem nosacījumiem (piemēram, konsultanti, grāmatveži vai kredītreitinga aģentūras). EVTI ir izstrādājusi tehnisko standartu projektus, lai noteiktu iekšējās informācijas turētāju sarakstu precīzu formātu.²⁹ Līdz ar Regulas spēkā stāšanos iekšējās informācijas turētāju saraksts atrodas tikai pie emitenta, un FKTK sarakstu pieprasa tikai pēc nepieciešamības saskaņā ar Regulas 18. panta 1. punkta (c) apakšpunktu. Kredītiestādēm, ieguldījumu brokeru sabiedrībām vai *Nasdaq Riga* vairs nav pieeja emitentu iekšējās informācijas turētāju sarakstam.

(d) Pārvaldītāju darījumi

Saskaņā ar Regulas 19. pantu personām, kas veic pārvaldības pienākumus ("**Pārvaldītāji**"), kā arī ar Pārvaldītājiem cieši saistītām personām ir jāatklāj emitentiem, emisijas kvotu tirgus dalībniekiem vai kompetentajai iestādei ziņas par katru darījumu, kas attiecas uz akcijām vai parāda instrumentiem, atvasinātiem instrumentiem vai citiem ar tiem saistītiem finanšu instrumentiem. Šāda informācija Pārvaldītājiem ir jāatklāj emitentam vai emisijas kvotu dalībniekam ne vēlāk kā trīs darba dienas pēc attiecīgā darījuma; vienlaikus arī emitentam un emisijas kvotu dalībniekam ne vēlāk kā trīs dienas pēc darījuma noslēgšanas informācija ir jādara zināma sabiedrībai.

Pārvaldītāju un ar to cieši saistīto personu definīcijas salīdzinājumā ar Direktīvas regulējumu nav mainītas. Proti, Pārvaldītājs ir emitenta administratīvās, pārvaldības vai uzraudzības struktūras loceklis vai cits augstākā līmeņa

vadošais darbinieks (t.i., valdes vai padomes loceklis, vai cits augsta līmeņa darbinieks, kuram ir piekļuve iekšējai informācijai), bet ar Pārvaldītājiem cieši saistītas personas ir to laulātie, kopdzīves partneri, apgādājamie bērni, radnieki, ar kuriem vismaz vienu gadu ir bijusi kopīga saimniecība, vai Regulas 3. panta 26. punkta (d) apakšpunktā noteiktajos gadījumos jebkura juridiska persona, trusts vai līgumsabiedrība.

Pārvaldītājiem un ar tiem cieši saistītajām personām ir jāziņo par katru darījumu, ko viņi veikuši "savā uzdevumā". Novēršot ar Direktīvas ieviešanu radušās neskaidrības, Regulā ir precizēts, ka šādi darījumi ietver finanšu instrumentu iekļāšanu vai aizdošanu, darījumus, ko veic portfeļu pārvaldītāji, kā arī darījumus, kas veikti saskaņā ar dzīvības apdrošināšanas polisi.

Attiecībā uz Pārvaldītāju darījumiem tiek piemērots 5 000 EUR *de minimis* sliekšnis, kas nozīmē, ka paziņošanas pienākums neattiecas uz Pārvaldītāju veiktajiem darījumiem, ja to kopsumma kalendārā gada laikā nesasniedz 5 000 EUR. Tādējādi Pārvaldītājiem vai ar tiem cieši saistītajām personām ir pienākums pašiem veikt savu darījumu uzskaiti, lai zinātu, kad iestāsies paziņošanas pienākums.

Būtiskas izmaiņas salīdzinājumā ar Direktīvu ir Regulā ieviestais aizliegums (ar atsevišķiem izņēmumiem³⁰) veikt darījumus savā uzdevumā noslēgtā 30 kalendāro dienu laikposmā (*closed period*) pirms starpposma finanšu pārskata vai gada pārskata sagatavošanas.

III. REGULAS PIEMĒROŠANA LATVIJĀ

Regulas noteikumi ir atspoguļoti 2016. gada 26. maija grozījumos Finanšu instrumentu tirgus likumā ("**FITL**"), kas stājās spēkā 2016. gada 29. jūnijā, kā arī 2016. gada 17. augusta Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvajos noteikumos Nr. 139 "Normatīvie noteikumi par kārtību, kādā ziņo par Regulas Nr. 596/2014 faktiskajiem vai iespējamiem pārkāpumiem" ("**FKTK noteikumi Nr. 139**").

Stājoties spēkā Regulai, no FITL ir izslēgtas vairākas normas, kas tika ieviestas ar Direktīvu, tostarp arī FITL 59. pants, kurā bija sniegts tās informācijas uzskaitījums, kas saskaņā ar FITL vienmēr ir uzskatāma par emitenta iekšējo informāciju, un tādējādi emitentam bija obligāti jāatklāj. Tāpat no FITL ir izslēgts 85. pants (iekšējās informācijas izmantošanas aizliegums), 86. pants (iekšējās informācijas turētāju saraksts), 86.¹ pants (paziņojums par darījumu ar finanšu instrumentiem), 87. pants (iekšējās informācijas

²⁸ Komisijas deleģētā Regula (ES) 2016/960, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 596/2014 papildina attiecībā uz regulatīvajiem tehniskajiem standartiem par atbilstošiem mehānismiem, sistēmām un procedūrām attiecībā uz tirgus dalībniekiem, kas atklāj informāciju, kuri veic tirgus izziņāšanu. OV, 17.06.2016, L 160/29.

²⁹ Komisijas īstenošanas Regula (ES) 2016/347, ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus attiecībā uz precīzu formātu iekšējās informācijas turētāju sarakstu sastādīšanai un to atjaunināšanai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 596/2014.OV, 11.03.2016, L 65/49.

³⁰ *Supra* 1, 19. panta 11. punkts.

publicēšanas pienākums un tā izņēmumi), 88. pants (tirgus manipulāciju aizliegums), 88.¹ pants (pieņemtā tirgus prakse) un 89. Pants (pienākums atturēties no darījuma izpildes). Minēto normu izslēgšanu nenozīmē, ka emitentiem vairs nav pienākumu atklāt šo informāciju sabiedrībai – šis pienākums vēl aizvien ir spēkā, taču šobrīd to nosaka nevis FITL, bet gan Regula.

Vienlaikus FITL grozījumi paredz, ka FKTK kā Regulas piemērošanas un izpildes kompetentajai institūcijai iekšējās informācijas un tirgus manipulāciju uzraudzībā ir tiesības:

- izveidot un uzturēt ziņošanas sistēmu par Regulas iespējamiem un faktiskajiem pārkāpumiem (84. panta otrā daļa; FKTK noteikumi Nr. 139);
- izdot normatīvos noteikumus, kas izriet no Regulā noteiktā (FITL 84. panta trešā daļa);
- piemērot konkrētas sankcijas un uzraudzības pasākumus (FITL 148. panta septiņpadsmitā daļa).

FKTK noteikumi Nr. 139 nosaka ziņošanas kārtību, saskaņā ar kuru ikviena persona var ziņot FKTK ne tikai par faktiskajiem, bet arī par iespējamiem Regulas pārkāpumiem. Ziņotāji var sniegt informāciju, nosūtot to uz e-pasta adresi MARparkapumi@fktk.lv, kā arī mutvārdos vai rakstveidā sazinoties ar FKTK. Izvērtējot ziņojumus, FKTK ir tiesībās sākt administratīvo procesu, nodot informāciju tiesībaizsardzības iestādēm vai veikt citas normatīvajos aktos, tajā skaitā FITL, paredzētās darbības, lai nodrošinātu Regulas pārkāpumu novēršanu. Saskaņā ar Regulas 32. pantu dalībvalstis var paredzēt finansiālus stimulus personām, kas sniedz būtisku informāciju par Regulas iespējamiem pārkāpumiem, tomēr Latvijas normatīvajos aktos šādas prasības nav ieviestas.

Visbeidzot, atsaucoties uz Regulas 30. pantu, FITL paredz ievērojamas administratīvās soda naudas par finanšu tirgus ļaunprātīgu izmantošanu – fiziskām personām līdz 5 000 000 EUR un juridiskajām personām līdz 15 000 000 EUR. Vienlaikus emitentiem ir jāatceras, ka par iekšējās informācijas nelikumīgu izmantošanu un manipulācijām finanšu tirgos ir paredzēta kriminālatbildība. Saskaņā ar Krimināllikuma 193.² pantu par iekšējās informācijas nelikumīgu izmantošanu finanšu tirgos, ieteikšanu citai personai vai citas personas pamudināšanu iesaistīties iekšējās informācijas nelikumīgā izmantošanā finanšu tirgos, kā arī par manipulācijām finanšu tirgos, ja ar to radītas smagas sekas, – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības

atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu. Par šīm pašām darbībām, ja tās ir izdarījuši organizēta grupa, – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no diviem līdz desmit gadiem un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.

IV. KOPSAVILKUMS

leguldījumu pārvaldītājiem un citiem finanšu tirgus dalībniekiem ir rūpīgi jāizvērtē no Regulas izrietošie pienākumi, it īpaši tie, kas *expressis verbis* nav norādīti Latvijas normatīvajos aktos. Vienlaikus emitentiem ir jāņem vērā apstākļi, ka administratīvie sodi var tikt piemēroti arī par iespējamiem pārkāpumiem. Gan tiem emitentiem, uz kuriem arī līdz šim attiecās Direktīvas prasības, gan arī emitentiem, kuri iepriekš finanšu instrumentus tirgoja DTS, OTS vai ārpus biržas tirgos, ir nepieciešams atjaunot savas iekšējās politikas un procedūras iekšējās informācijas atklāšanai sabiedrībai (it īpaši saistībā ar iekšējās informācijas atklāšanas atlikšanu un tirgus izzināšanu). Emitentiem ir nepieciešams iepazīties ar EVTI standartiem iekšējās informācijas turētāju saraksta precīza formāta izstrādei, kā arī informēt Pārvaldītājus par to jaunajiem pienākumiem.

KONTAKTINFORMĀCIJA

ĢIRTS LEJIŅŠ

Partneris, Banku un finanšu tiesību prakses grupas vadītājs

+371 6720 1800
girts.lejins@cobalt.legal

KRIŠJĀNIS BUŠS

Zvērināta advokāta palīgs

+371 6720 1972
krisjanis.buss@cobalt.legal